

Tekninen lautakunta
Suomussalmen kunta
PL 40
89601 SUOMUSSALMI

kunta@suomussalmi.fi

Poikkeamispäätös, maanmittausinsinööri 1.4.2022

Oikaisuvaatimus poikkeamispäätöksestä 1.4.2022, Kiannon Turjalinna Oy, 777-406-0055-0011 Leppikanta-Turjanlinna, kolmas Turjanlinna vuoden 1912 mukaisesti

Kainuun ELY-keskus on vastaanottanut 5.4.2022 poikkeamispäätökseen koskien Kiannon Turjalinna Oy:n hanketta kolmanneksi Turjanlinnaksi vuoden 1912 mukaisesti.

ELY-keskuksen toimivalta

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, MRL) 18 §:ssä (230/2017) säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävistä. Pykälän 2 momentin mukaisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on valvottava, että kaavoituksessa, rakentamisessa ja muussa alueiden käytössä otetaan huomioon vaikutuksiltaan valtakunnalliset ja merkittävät maakunnalliset asiat.

Samana lain 173 §:n 4 momentin 2 kohdan mukaan kunnan tulisi pyytää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto aina, kun poikkeaminen koskee rakennussuojelun kannalta merkittävää kohdetta tai aluetta. Rakennussuojelun kannalta merkittävästä kohteesta on kyse muun muassa silloin kun poikkeaminen koskee valtakunnallisessa inventoinnissa arvokkaaksi luokiteltua rakennusta. Tarkennuksena sanottakoon, että mikäli poikkeamisessa on kysymyksessä suojelun kannalta relevantista seikasta, on lausunto pyydettävä, muussa tapauksessa lausunnon pyytäminen ei ole automaattista.

Kaavallinen tilanne

Alueella, jolla kohde sijaitsee, on voimassa Eteläisen Kiantajärven ranta-osayleiskaava (11.3.2010). Kaavamerkinnän mukaan kyseessä on YM/s, museorakennusten alue, jolla kulttuurihistoriallisen miljöö ja/tai luonnonympäristön erityisarvot tulee säilyttää. Kaava-asiakirjoista käy ilmi, että Turjanlinna on arvotettu kaavoitustyössä maakunnallisesti arvokkaaksi kohteeksi poiketen siitä, että Suomussalmen kulttuuriympäristöohjelman (Heikkinen-Pouke 2000) valmistuessa Turjanlinna oli ehdolla valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetun kulttuuriympäristön kohteeksi. Turjanlinna (merkkimieskoti, pihapiiri, talonpoikaistalo) sisältyy Kainuun Karelialaismin kohteena valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön (RKY 2009) inventointiin. Vuoden 2010 alusta RKY 2009 inventointi korvasi vanhan rakennetun kulttuuriympäristön luettelon ja Turjanlinna otettiin uutena kohteena tuolloin inventointiin eli Turjanlinna on vuoden

14.4.2022

2010 alusta ollut virallisesti valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristökohde. Yleiskaavassa osoitettu ky- rajausta mukaillen Kainuun vaihemaakuntakaava 2030:ssä osoitettua RKY aluetta ja kohde on otettava huomioon kokonaisuutena turvaten sen ominaispiirteet sekä kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen.

Eteläisen Kiantajärven rantaosayleiskaava on laadittu MRL 72 §:n tarkoittamana yleiskaavana, jota voidaan käyttää suoraan rakennusluvan perusteena ainoastaan kaavassa osoitetuilla AO-, AM-, RA- ja RM – alueilla.

Asiakirjapyyntö

Kainuun ELY-keskus on pyytänyt (sähköposti 11.4.2022) Suomussalmen kunnalta poikkeamishakemukseen liittyvät asiakirjat (mm. hakemuksen ja Kainuun Museon lausunnon). Vastauksena 12.4.2022 saadun sähköpostin liitteenä on Kainuun Museon lausunto. Saatteena todetaan, että sähköisen asiakirjahallinnon ongelmista johtuen hakemusasiakirjaa ei voida lähettää, mutta poikkeamispäätöksen 1. sivulla kohdassa Poikkeaminen on hakijan kuvausteksti hankkeesta.

Poikkeaminen

Poikkeamisesta säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa. Lain 171 §:n (196/2016) 2 momentin 3 kohdan mukaan poikkeamista ei kuitenkaan saa myöntää, jos se vaikeuttaa rakennetun ympäristön suojelemista koskevien tavoitteiden saavuttamista.

MRL 174 §:n mukaan kunnan on perusteltava poikkeamispäätös siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Hallintolain (434/2003, HL) 44 §:ssä säädetään päätöksen sisällöstä, josta on käytävä selvästi ilmi muun muassa päätöksen perustelut. Päätöksen perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun (HL 45 §).

Perustelut

Kainuun ELY-keskus pitää poikkeamispäätöstä puutteellisena perustelujen osalta. Päätöksessä ei ole selkeästi esitetty mitä poikkeaminen koskee/mistä poikkeamista haetaan, kuten poiketaanko esim. kaavamääräyksistä. Aiemmin mainittu MRL 72 § on ns. delegointisäännös, joka ei siten koske Turjanlinnan yleiskaavassa YM-alueeksi osoitettua aluetta ja kaavaa ei voi käyttää suoraan rakennusluvan perusteena uudisrakentamisessa. Vai koskeeko poikkeaminen yleiskaavassa annettuja kulttuurihistoriallisen miljööän erityisarvojen säilyttämistä koskevaa suojelumääräystä?

Poikkeamispäätöksen perusteluissa todetaan, että poikkeaminen ei aiheuta haittaa kaavoitukselle ja edelleen, että ei vaikeuta rakennetun ympäristön suojelemista koskevien tavoitteiden saavuttamista sekä viitattu MRL 172 §:ään. Kainuun ELY-keskus toteaa, että MRL 172 § koskee alueellista poikkeamista, jonka tulee aina koskea olemassa olevaa rakennuskantaa ja olemassa olevien rakennusten käytön, kehittämisen ja ylläpidon edistämistä. Alueellisella poikkeamisella on mahdollista muuttaa

14.4.2022

tiloja asuinkäyttöön tai muuhun ympäristöhäiriötä aiheuttamattomaan toimintaan. Turjanlinnan asiassa on kyse uudisrakentamisesta ja sen sopeutumisesta rakennettuun ympäristöön.

Rakennussuojelussa on kyse ylikunnallisista intresseistä ja harkittaessa poikkeamista, on arvioitava myös poikkeamisen vaikutukset kulttuuriympäristön suojelutavoitteiden kannalta. Vaikka puhutaan rakennussuojelusta, niin käytännössä määritelmä on rakennusta laajempi käsittäen myös rakennelmia, joilla on merkitystä rakennushistorian tai rakennuksen käytön tai siihen liittyvien tapahtumien kannalta (rakennusperintölaki 498/2010, 3 §).

Poikkeaminen kohdistuu valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön alueeseen, Turjanlinna. Alue on osoitettu suojeltavaksi yleiskaavassa sen kulttuurihistorialliseen miljööseen liittyvien arvojen suojelemiseksi. Kainuun ELY-keskuksen tulkinnan mukaan poikkeamisessa voi olla kyseessä suojelun kannalta relevantti seikka, jolloin tulkittavaksi olisi tullut MRL 173.4 § kohta 2.

Kainuun ELY-keskus pitää huolestuttavana rakennetun kulttuuriympäristön suojelullisten arvojen osalta sitä, että poikkeamispäätöksessä olleesta asemapiirroksesta saa käsityksen, että uusi kulttuurirakennus on osoitettu sijoitettavaksi vanhan Turjanlinnan raunioiden kohdalle. Myös toimitetusta Kainuun Museon lausunnosta ilmenee, että suunniteltu uudisrakentaminen sijoittuisi vanhan Turjanlinnan raunioiden päälle.

Suomussalmen kunnan lähettämän sähköpostin mukaan poikkeamispäätöksen sivulla 1. kohdassa Poikkeaminen on hakijan kuvausteksti hankkeesta. Kainuun ELY-keskus toteaa, että kohteen kuvauksessa on puutteita. Kohdassa poikkeaminen todetaan, että *"Kuitenkin alueella on vain vuonna 1949 palaneen toisen Turjanlinna-rakennuksen rauniot."*

Kainuun ELY-keskus huomauttaa, että kuvauksesta poiketen alueella sijaitsevat raunioiden lisäksi Kohtalon korsi ja Ikin tupa, Turjanlinna vaja sekä Turjanlinnan rantasauna.

Turjanlinna on inventoitu valmisteltaessa alueellista kulttuuriympäristöohjelmaa. Suomussalmen kulttuuriympäristöohjelma Kotiseutumme kasvot (Heikkinen - Pouke) on julkaistu vuonna 2000. Kulttuuriympäristöohjelmassa on kuvattu Turjanlinna ympäristöineen ja, että

"Turjanlinnan piha-alue kärsii umpeen kasvamisesta. Alueelle ja sen rakennuksille suunnitellaan entisöintiä. Koko ympäröivä luontoalue tulisi myös jatkossa ottaa huomioon, erityisesti metsänhoidollisten toimenpiteiden suhteen. Esihistorialliset asuinpaikat ovat muinaismuistolain nojalla rauhoitetut."

Turjanlinnassa on suoritettu Kainuun ympäristökeskuksen (nyk. Kainuun ELY-keskus) koordinoimana dokumentointi Turjanlinnan alueesta muun muassa rakennuksista, esineistöstä ja tehdyistä toimenpiteistä.

14.4.2022

Dokumentoinnista on koottu teos Turjanlinna eilen ja tänään (Tervonen - Lonkila 2002). Toimenpiteinä alueella on muun muassa kengitetty rakennuksia ja tehty maisemanhoidollisia töitä. Kokonaisuus raunioineen on alueen historiallinen läpileikkaus ja yksi tavoitteista on ollut, että tulevaisuudessa rauniot olisi tarkoitus säilyttää mahdollisimman puuttomana. Eli rauniot on tarkoitettu säilytettäväksi osana Turjanlinnan historiallista kokonaisuutta.

Kainuun ELY-keskus ei vastusta Turjanlinnan alueen kehittämistä vaan pitää sitä toivottavana alueen suojelulliset arvot huomioiden. Uusi Turjanlinna palvelisi muun muassa alueen matkailua. Vastaavanlaista täydentävää rakentamista on toteutettu esim. Särestöniemessä, jossa uudisrakentaminen on sovitettu olemassa olevien rakenteiden lomaan säästäten myös ensimmäisen, tulipalossa tuhoutuneen ateljeekodin kivijalan.

Kainuun ELY-keskus huomauttaa, että poikkeamisen myöntäminen vaikeuttaa MRL 171 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettua rakennetun ympäristön suojelemista koskevien tavoitteiden saavuttamista sillä suunniteltu uudisrakentaminen vaikuttaa sijoittuvan vanhan Turjanlinnan raunioiden päälle hävittäen suojelullisia arvoja.

Edellä mainituin perustein Kainuun ELY-keskus vastustaa poikkeamisen myöntämistä ja vaatii oikaisua päätökseen.

Sovelletut oikeusohjeet

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 18, 72, 171-174 §
Hallintolaki (434/2003) 44, 45 §
Laki rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010) 3 §

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt alueidenkäytön asiantuntija Anu Nurkkala ja ratkaissut johtaja Sari Myllyoja.

Tiedoksi

Kainuun Museo

Tämä asiakirja KAIELY/243/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KAIELY/243/2022 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Nurkkala Anu 14.04.2022 12:41

Ratkaisija Myllyoja Sari 14.04.2022 12:49